

KOMUNIKAT
DOT. WSPÓŁPRACY Z EUROPEJSKĄ AGENCJĄ ŚRODOWISKA
REALIZOWANEJ W GŁÓWNYM INSPEKTORACIE OCHRONY ŚRODOWISKA
W 2022 R.

W 2022 r. ulokowany w Departamencie Monitoringu Środowiska GIOŚ, zgodnie z ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska, Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) ds. współpracy z EEA w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) koordynował współpracę Polski z Europejską Agencją Środowiska. Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli także w pracach Zarządu EEA. Merytoryczny wkład GIOŚ we współpracę w określonych tematach EIONET dotyczących środowiska i działań człowieka realizowany był przez KPK (oficjalnie nominowana do tej roli osoba w każdym kraju EEA) oraz innych pracowników DMŚ GIOŚ specjalizujących się w poszczególnych zagadnieniach. Ogółem realizacja współpracy z EEA obejmowała przede wszystkim: organizację struktury i pracy krajowej EIONET oraz kontrolę jej działań, przekazywanie do Agencji danych i informacji, udział w tworzeniu i opiniowanie działań, projektów i produktów EEA, wymianę doświadczeń z innymi krajami.

Zapewniono bieżące funkcjonowanie sieci EIONET, obejmującej kilkanaście instytucji i ponad 30 ekspertów. Wiązało się to także z realizacją licznych zadań o charakterze administracyjno-zarządczym w zakresie procedur krajowych, jak i systemu informatycznego EEA. Realizowano w ramach struktur EIONET w Polsce wymianę informacji i wiedzy nt. działań na poziomie EEA i na poziomie kraju oraz odnośnie prac z zakresu tematyki dotyczącej środowiska i powiązanej z jego stanem dobrej jakości życia. Ponadto z pozycji KPK udzielano niezbędnego doradztwa ekspertom w kraju.

Kontynuowany przez EEA proces modernizacji EIONET całkowicie zmienia utwierdzone i rozwijane przez blisko 30 lat rozwiązania. Rok 2022 był rokiem testowania zmian struktury tematycznej sieci EIONET. Obowiązujące w ostatnim okresie główne 24 tematy współpracy dotyczyły: jakości powietrza, zanieczyszczeń przemysłowych, emisji gazów cieplarnianych, emisji do wód, jakości wód śródlądowych, zasobów wód śródlądowych, wód i gospodarki morskiej, gleb, różnorodności biologicznej, lasów, pokrycia terenu, użytkowania terenu, energii, rolnictwa, transportu, hałasu, odpadów, gospodarki o obiegu zamkniętym, oddziaływania i adaptacji do zmian klimatu, zdrowia, systemów informacji o środowisku, zintegrowanych ocen stanu środowiska, scenariuszy i prognoz, komunikacji społecznej. W ramach modernizacji sieci Agencja przeniosła członków EIONET do nowej struktury, obejmującej 13 większych, bardziej przekrojowych tematów oraz powiązane z częścią z nich szczegółowe podtematy, stanowiące dodatkowe, nowe poziomy struktury sieci. Wśród nowych głównych tematów znalazły się m.in. systemy zaopatrzenia w żywność, emisje gazów cieplarnianych w połączeniu z systemami zaopatrzenia w energię, systemy mobilności, systemy lądowe, czy wreszcie rozszerzona tematyka zdrowia integrująca m.in. kwestie jakości powietrza, hałasu, narażenia na substancje chemiczne. Istotą modernizacji jest zwrócenie uwagi na konieczność bardziej przekrojowego podejścia do ocen stanu środowiska i dostrzegania wzajemnych relacji między elementami środowiska, działaniami człowieka oraz między środowiskiem a człowiekiem, oraz uzyskanie większego zaangażowania krajów we współtworzenie wiedzy z EEA. Kluczowym wyzwaniem roku 2022 było zatem zapewnienie ciągłości współpracy oraz podjęcie nowych tematów w nadal nie w pełni operacyjnej nowej strukturze tematycznej, dla której EEA nie zapewniła jeszcze wymaganych procedur, narzędzi i zasad. W praktyce funkcjonowano w 2022 r. w 2 równoległych sieciach, utrzymując na poziomie krajowym dotychczas wypracowane kontakty eksperckie. Ponadto polski KPK był istotnie zaangażowany w opiniowanie modernizacji oraz proponował liczne usprawnienia w odpowiedzi na pojawiające się na bieżąco problemy.

Proces modernizacji objął także stosowane przez EEA narzędzia informatyczno-komunikacyjne dla realizacji współpracy. Polski KPK opiniował w ciągu roku przedstawiane rozwiązania i zgłaszał potrzeby krajowe, związane m.in. w z kwestią dostępu do określonych funkcjonalności oraz samego dostępu do nowego systemu. Opracował także m.in. obszerne stanowisko do dokumentu EEA, analizującego możliwe platformy IT, oraz odpowiedzi w kwestionariuszu sprawdzającym możliwości poszczególnych instytucji w kraju w zakresie stosowania MS Teams jako przyszłej platformy współpracy.

KPK opracował obszerne stanowisko do Dokumentu Programowego EEA 2023-2025 i programu pracy na rok 2023, wskazując przy tym na wyzwania i potrzeby. Wkład własny połączony został z wynikami szerokich konsultacji, jakie KPK przeprowadził na poziomie krajowym. Poprzez stały kontakt elektroniczny na bieżąco zgłaszał EEA uwagi i wnioski odnośnie zakresu zadań EIONET w 2022 r., sposobu ich realizacji, narzędzi współpracy. Wymieniał się także pisemnie informacjami i sugestiami z innymi państwami. Ponadto podczas regularnych spotkań Krajowych Punktów Kontaktowych wszystkich krajów oraz na posiedzeniach Zarządu EEA - z powodu pandemii początkowo tylko w trybie on-line, a od czerwca także w Kopenhadze - bezpośrednio uczestniczono w dyskusji oraz podejmowaniu decyzji związanych z działaniami Agencji, współpracą i zakresem prac do realizacji na poziomie krajowym. Prowadzono także regularne rozmowy on-line między KPK a wyznaczonym pracownikiem EEA na zainicjowanych przez Agencję spotkaniach roboczych dedykowanych wybranym zagadnieniom efektywności współpracy.

W zakresie spotkań rok 2022 był kolejnym zdominowanym przez tryb on-line. Dla poziomu KPK Agencja zorganizowała oprócz 3 standardowych kilkudniowych spotkań, w tym pierwszym w trybie on-line, 10 krótszych webinarów. Odbyły się także spotkania on-line dot. wprowadzenia nowego członka Zarządu oraz potencjalnej wizyty EEA w Polsce. W zakresie poszczególnych tematów EIONET – spotkania dotychczasowych krajowych centrów referencyjnych oraz inne spotkania eksperckie – szczególnym wyzwaniem była liczba organizowanych przez EEA webinarów. Na blisko 70 takich spotkań on-line, zapewniono udział odpowiednich pracowników GIOŚ lub jednostek zewnętrznych, w tym także uzgadniając stanowisko strony polskiej na wymagające tego obrady, w ponad 50. Trudnością była częstość spotkań oraz niejednolite procedury rejestracji i udostępniania materiałów przez EEA. W wielu spotkaniach tematycznych wziął udział także KPK, w tym w tzw. wprowadzających spotkaniach dla nowych grup tematycznych EIONET, co stanowiło kolejne dla KPK nowe zadanie. KPK zapewnił też udział strony polskiej we wszystkich 8 fizycznych spotkaniach tematycznych w 2022 r., odpowiednio zatwierdzając stanowisko w przypadku ekspertów innych instytucji. W 5 z tych spotkań fizycznych udział wzięli pracownicy GIOŚ, w tym w 3 uczestniczył KPK. Na spotkaniu dotyczącym zintegrowanych ocen polski KPK prowadził jedną z równoległych sesji tematycznych. Z kolei na spotkaniu on-line z zakresu hałasu pracownik GIOŚ wygłosił prezentację. Ogółem spotkania w roku 2022 stanowiły kluczowy element współpracy, jednocześnie znacznie bardziej angażujący czasowo niż w latach ubiegłych. Pozwoliły na wymianę wiedzy i opinii odnośnie m.in. modernizacji i priorytetów współpracy, wyzwań związanych z potrzebami wiedzy dla wsparcia polityki działań na poziomie UE, sprawozdawczości, tworzenia ocen oraz odnośnie konkretnych produktów tematycznych EEA. Szczególnie eksplorowaną tematyką były np. kwestie dot. gospodarki o obiegu zamkniętym i efektywnego gospodarowania zasobami, wpływ stanu środowiska na zdrowie, informacje prognostyczne w tym identyfikacja sygnałów świadczących o kluczowych zmianach dot. systemów konsumpcji i produkcji oraz rozwoju technologii. W przypadku ocen zintegrowanych kluczową kwestią była wymiana wiedzy nt. zakresu i formy wieloletnich krajowych raportów o stanie środowiska oraz rozpoczętych już prac EEA nad raportem o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian SOER 2025. Należy nadmienić, że w przypadku spotkań fizycznych Agencja zapewnia refinansowanie udziału (standardowo 1 reprezentant na kraj).

W ramach realizacji sprawozdawczości do EEA lub do Komisji Europejskiej poprzez narzędzia EEA, wykorzystując dane Państwowego Monitoringu Środowiska oraz inne opracowania wykonane przez właściwe komórki resortu, w 2022 r. przekazano do Centralnego Repozytorium Danych (CDR) EEA zbiory dotyczące: powietrza w zakresie jego jakości, wód śródlądowych, wód przejściowych

i przybrzeżnych, Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i dużych obiektów energetycznego spalania. W systemie EEA wykonano przy tym liczne obowiązkowe testy jakości danych. W zakresie jakości powietrza, oprócz ustalonego raportowania do CDR, z bazy danych GIOŚ przesyłano co godzinę na serwer EEA dane bieżące (on-line) z automatycznych stanowisk pomiarowych w zakresie stężeń określonych substancji. KPK przeprowadził także konsultacje oceny wywiązywania się kraju w 2021 r. ze sprawozdawczości kluczowych dla EEA danych, objętych też przekazami realizowanymi przez inne jednostki w kraju. Według wyników Polska zajęła pierwsze miejsce wraz z 5 innymi państwami.

Proces konsultacji w kraju KPK zorganizował dla około 70 różnych produktów EEA. Były to najczęściej różnego rodzaju opracowania, w tym oceny dot. stanu środowiska, oddziaływających presji i wpływu środowiska na człowieka, prezentowane w formie raportów-publicacji lub krótkich materiałów o tematyce przekrojowej albo koncentrującej się na danych elementach środowiska lub sektorach gospodarki. Drugim najczęściej konsultowanym produktem były wskaźniki, w tym opisy ich metodologii. Wkład merytoryczny w część konsultacji zapewнили pracownicy GIOŚ, w tym największy KPK. W przypadku około połowy z ww. 70 konsultowanych produktów stanowisko opracował i przekazał do EEA KPK, w tym do kilku dużych raportów tematycznych dot. różnorodnej tematyki. Przekazywane komentarze i informacje obejmowały wkład własny i/lub wkłady pozyskane. W kilku przypadkach odpowiedzi do EEA udzielali inni pracownicy GIOŚ, a w około 10 pracownicy innych jednostek. Dla pozostałych produktów strona polska nie miała uwag ani sugestii. KPK zorganizował także proces wypełniania około 10 kwestionariuszy tematycznych zbierających dane lub informacje o badaniach, projektach lub inicjatywach w Polsce lub opinie o priorytetach prac w ramach nowych grup EIONET. W kilku z nich opracował odpowiedzi, przekazując wkład własny lub zbiorcze stanowisko w przypadku zakresu wymagającego innych wkładów. Ponadto w roku 2022 zauważalny był wzrost zaproszeń EEA do dzielenia się przykładami tzw. dobrych praktyk czy ilustracji konkretnych przypadków. Przekazano m.in. informacje związane z jakością powietrza. W 2022 r. KPK koordynował także opracowanie kolejnego profilu krajowego dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym. W wieloetapowym procesie pozyskał niezbędne wkłady i połączył z własnym w spójną całość oraz przeprowadzał także konsultacje kolejnych wersji.

W zakresie promocji EEA i EIONET możliwe było prowadzenie ograniczonych działań związanych z rozpowszechnianiem raportów EEA. Informowano też o pracach i produktach EEA i EIONET. Najbardziej złożonym zadaniem była weryfikacja tłumaczenia Sygnałów EEA 2021 na język polski, poświęconych w tym roku przyrodzie. Kontynuowano rozpowszechnianie wyników projektu Corine Land Cover. Elementy wiedzy wytwarzanej przez EEA i EIONET wykorzystano w treści najnowszego wieloletniego raportu GIOŚ o stanie środowiska w Polsce. Opracowano obszernie wyjaśnienia dla Ambasady RP w Kopenhadze oraz MKiŚ i MSZ odnośnie do współpracy Polski z EEA.

Opracowanie:

Małgorzata Bednarek - Krajowy Punkt Kontaktowy ds. współpracy z EEA (EEA/EIONET NFP PL)

Departament Monitoringu Środowiska

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

